

Oikeusministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta

Oikeusministeriö on kirjeellään 26.10.2022 pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Esitämme seuraavia näkökohtia:

30 § Toimivalta ja menettely hallintoasioissa

Tällä hetkellä voimassa olevan itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvia tauteja. Nykyisen itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaan tehtävistä, jotka ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

Ehdotettavan uuden 30 §:n 9 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa säädetty viranomainen olisi toimivaltainen huolehtimaan Ahvenanmaalla voimassa olevan valtakunnan lainsäädännön mukaisista, ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaan kuuluvista tehtävistä. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa säännöstä katsoen sen turvaavan valtakunnan toimivaltaan kuuluvan, terveydenhuoltoon liittyvän tehtävän hoidon Ahvenanmaalla.

Lisäksi 9 kohdan muutoksella selvennetään, ettei se, että valtakunnassa hyvinvointialueet aloittavat 1.1.2023 toimintansa, vaikuta tehtävien hoitamiseen Ahvenanmaalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ei koske Ahvenanmaan maakuntaa eikä se sellaisenaan ole tarkoitettu tulevaksi siellä voimaan. Ehdotetun lainkohdan muotoilu "valtakunnassa toimivalle tartuntatautien torjunnasta vastaavalle viranomaiselle" kattaa valtakunnan tartuntatautilainsäädännössä tarkoitettut nykyiset valtion viranomaiset ja kunnat sekä myös perustetut hyvinvointialueet.

Itsehallintolain 30 §:ään ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 24 kohta, joka antaisi Ahvenanmaan terveyden- ja sairaanhoidosta vastaavalle maakuntaviranomaiselle oikeusperustan terveyden- ja sairaanhoidossa huolehtia eräistä valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista tehtävistä. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa säännöstä.

30 a § Valtakunnan tehtävät, jotka lailla säädetään Ahvenanmaan kunnille tai maakuntalailla siirretään itsehallintoviranomaiselle

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että pykälää täsmennettäisiin.

Voimassa olevan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaisten tehtävien hoitaminen voi jatkua Ahvenanmaan maakunnassa nykyiseen tapaan huolimatta sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksesta valtakunnan puolella. Nyt ehdotetun 30 §:n uuden 9 kohdan lähtökohtana on ottaa teknisesti huomioon hyvinvointialueiden perustaminen valtakunnassa, ja samalla tuoda esiin se, että valtakunnassa tapahtuva hallinnollinen uudistus ei aiheuta muutoksia maakunnalla tällä hetkellä hoidettavana olevissa tehtävissä.

Ehdotetusta 30 a §:stä tulisi käydä selkeämmin ilmi, että maakunnan viranomaisilla jo nykyisellään olevat tehtävät korvataan samalla tavoin kuin tähänkin asti, mutta tilanne arvioidaan erikseen, jos maakunnalle tulee joitain uusia lainkohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Kun pykälän 2 momentissa puhutaan samassa virkkeessä 1 momentissa tarkoitetuista valtakunnan tehtävistä ja myös niiden lisäyksistä, voi jäädä epäselväksi mitä on tarkoitettu. Termien "lisäykset" ja "lisääntyneet tehtävät" sijasta lainkohdassa olisi oikeampaa puhua "uusista tehtävistä".

Maakunnan kuntien nykyiset menot sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoilla korvataan tasoitusperusteen kautta. Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi maksanut vuosina 2020 – 2021 valtionavustusta koronaviruspandemiasta aiheutuvista menoista. Vuoden 2022 korvaukset maksetaan vuoden 2022 loppuun mennessä.

32 § Sopimusasetukset

Esityksen tavoitteena on laajentaa sopimusasetusten soveltamisalaa niin, että sopimusasetus voisi koskea myös valtakunnan lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä, joita hyvinvointialueet hoitavat valtakunnassa ja jotka Ahvenanmaalla on tarkoitus asetuksella säätää maakunnan viranomaisen hoidettaviksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä tehtyä ehdotusta perusteltuna. Muutos olisi merkittävä nykyiseen verrattuna, mutta mahdollisia soveltamistilanteita ja lainkohdan vaikutuksia ei esityksessä ole pohdittu. Tällaiselle säännökselle ei ole sosiaali- ja terveysministeriön mielestä nykytilan valossa tarvetta. Sosiaali- ja terveysministeriön huolenaiheena on, että esitetyn muutoksen johdosta sopimusasetuksen käyttöön pyrittäisiin siirtymään esimerkiksi tartuntatautien torjunnan osalta. On tärkeää, että tartuntatautien torjuntatyö ja sen toimivuus on varmistettu koko Suomessa yhdenmukaisesti samalla tavalla. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tämän vuoksi tarttuvien tautien torjunnasta tulee säätää laissa. Se, että sopimusasetus on irtisanottavissa yksipuolisesti voisi esimerkiksi käytännössä vaarantaa tarttuvien tautien tehokkaan torjunnan.

Edellä sanotun perusteella sosiaali- ja terveysministeriö vastustaa esitettyä säännöstä.

STM:n lausunto perustuu suomenkieliseen hallituksen esitysluonnokseen. Emme ole tarkistaneet vastaavtko suomen- ja ruotsinkieliset luonnosversiot toisiaan.

Erityisasiantuntija

Mia Mäkinen

Liitteet Ruotsinkielinen käännös lausunnosta

Jakelu kirjaamo.om@gov.fi, janina.groop-bondestam@gov.fi

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru

Valtiosihteeri Petra Malin

Valtiosihteeri Jenny Suominen

STM Kirjaamo

STM TTO

STM SVO

STM YTO

STM TUTO

STM APO

STM KVY

STM JOT

VM: Kjellberg Filip, Mervi Kuittinen, Johanna von-Knorrning Rosenlew

VN/455/2022-STM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: